

ABBAS HİLMİ PAŞA (doğ. 1874), Osmanlı İmparatorluğunun fermanı ile Mısır hıdivi olanların sonuncusudur. Hıdiv Tefvik Paşa'nın oğlu olup İskenderiye'de doğmuştur. Önce Mısır'da prenlere mahsus okulda, sonra iki yıl İsviçrede okumuş, Viyana'da

77509988

Theresianum müessesesinde tahsil ederken babasının 1892 de ölümü üzerine 18 yaşında hıdivliğe geçmiştir. Abbas Hilmi Paşa'ya İkinci Abbas Hilmi de denir.

Hıdivliği zamanında İngilizler Mısır'ın iç işlerine karışmalarını ve Mısır'daki İngiliz işgal kuvvetlerinin sayısını artırdılar. Osmanlı Komiseri olan Gazi Ahmet Muhtar Paşa bir şekilden ibaret olan vazifesine devam etmekle beraber İngiliz komiseri Lord Cromer ve ondan sonra yerine gelen Lord Kitchener birinci plânda rol oynayan şahsiyetlerdi. Aynı zamanda serdar unvanını taşıyan Kitchener, çoğunu Mısır'lılardan teşkil ettiği ordu ile Sudan seferini yapmış ve İngiltere ile Fransa arasında uzun siyasi münakaşalara vesile olan Faşoda (Fashoda) meselesi bu seferin sonunda meydana çıkmıştı.

II. Abdülhamid'in Abbas Hilmi Paşa'ya verdiği hıdivlik fermanında Mısır'ın idaresi ve sınırları hakkında bazı değişikliklerden bahsedilmesi, hele o zamana kadar Mısır jandarması tarafından beklenen Akabe'nin bundan sonra Hicaz vilâyetine ilhak edilmek suretiyle Osmanlı askerinin muhafazasına verilmek istenmesi, Akabe körfezi ağzındaki Tiran adasının Hindistan yolu üzerinde çok elverişli bir deniz üssü haline geçebilmesi ihtimalinden dolayı, İngilterenin şiddetli itirazlarına sebeb olmuş ve birçok muhabere ve münakaşalardan sonra mesele İngilizlerin istedikleri şekilde, yani eski halin muhafazası yolunda kıpatılmıştı. Akabe meselesi denen bu hâdise 1906 da Hicaz demiryolu ile Mısır'a ait bazı meselelerden dolayı Babıâli ile İngiltere hükümeti arasında meydana gelen hâdiselerle birlikte tekrar canlanmış, fakat İngiltere hükümetinin tehdit ve nümayişleri üzerine Abdülhamid'in sinmesiyle ve Akabe'nin eski durumunda kalmasıyla neticelenmiştir.

ABBAS HİLMİ PAŞA

Mısır'da milliyet hareketleri de Abbas Hilmi Paşa zamanında gelişti ve ilk siyasi cemiyet kuruldu. İngiliz menfaatlerine fazla hizmet ettiği için nazırlar reisi ve hariciye nazırı Butrus Gali Paşa 20 şubat 1910 da bu millî ve siyasi cemiyete mensup bir genç tıbbiyeli tarafından öldürüldü.

İngiliz hâkimiyetinin aleyhinde ve Türkiye'ye dost olarak tanıyan Abbas Hilmi Paşa, Mısırdaki gerek siyasi, gerek içtimai sahalarda ehemmiyetli bir şey yapmamış, yahut yapmaya imkân bulamamıştır. 1894 ten itibaren her sene Avrupada, ekseriya İsviçre, Fransa ve İngiltere'de seyahatler yapmayı âdet edinmiş olan bu hıdiv, «Mahrusa» isimli yatiyle İstanbul'a geldikçe II. Abdülhamid'den iltifatlar görür, nişanlar alırdı.

1914 te cihan harbi başlayıp da Osmanlı devleti Almanlarla birleşince İngiltere, Osmanlıların Mısır üzerindeki haklarını sona ermiş saydı ve o sıralarda İstanbul'da bulunan Abbas Hilmi Paşa da hıdivlikten ayrılmış oldu. Fakat Türkiye'ce onun hıdivlik sıfatı 24 temmuz 1923 tarihindeki Lozan muahedesine kadar tanınmıştır.

Abbas Hilmi Paşa'dan sonra amcası ve hıdiv İsmail Paşa'nın oğlu prens Hüseyin Kâmil İngiltere tarafından yerine getirilmiş ve «hıdiv» unvanı «sultan» lâkabına çevrilmiştir.

